

To je lepa knjiga, ki nas z besedilom in izredno slikovno opremo spominja na stoletno, a še danes živo duhovno in ljudsko - spektakelsko pasijonsko tradicijo Slovencev.

Ljubljana, 17. junija 2014

Sandi Čolnik
RTV novinar

Škofjeloški pasijon 2009: Igor Grdina, Med svetlobo večnosti in barvami tradicij. Antropološki esej pasijonskih uprizarjanj; Zvone Pelko, V beli pesek časa odtisnjen. 50 računalniško združenih slik dramaturških prizorov; Alojzij Pavel Florjančič, Kronologija uprizarjanj. Nastajanje in uprizarjanje Škofjeloškega pasijona, Škofja Loka 2014.

Knjiga Škofjeloški pasijon, ki jo je kot fotomonografijo oblikovalsko zasnoval Zvone Pelko in uredil Alojzij Pavel Florjančič, je veličastna epopeja, ki v sliki in besedi bralcu predstavi uprizoritev najstarejšega dramskega besedila v slovenščini, delo kapucinskega patra Romualda (Lovrenc Marušič iz Štandreža pri Gorici), kot so ga uprizorili v Škofji Loki leta 2009.

V literarno dovršenem uvodu umesti Igor Grdina Romualdovo besedilo v širši časovni in literarni kontekst gledališke umetnosti skozi čas in izpostavi njegovo duhovno dimenzijo, ki je dosegla svoj vrh v Križanem kot žrtvenem jagnjetu. V mojstrskem loku vzporednic, od triletnega cikla grških tragedij, na videz lahkotnejše komedije v starem Rimu in »dramske« dimenzije verskega obredja, nas avtor privede do letnega bogoslužnega cikla v krščanskem obredju, ki je vzpodbudilo potrebo v pedagoško katehetskem spektaklu človekove razpetosti med dobrim in zlim, med Bogom in hudičem, človekovo grešnostjo in njegovim stremljenjem po svetosti, je uspel ljudem plastično približati odrešenjski pomen Kristusovega trpljenja. V vrsti znanih dramskih uprizoritev Kristusovega pasijona je Škofjeloški »kompleksna sinteza med uprizoritveno predstavo oziroma religiozno dramo ... in procesijo« (str. 33), njena realizacija pa »zavezuje nastopajoče k celovitemu osebnostnemu angažmaju, ki nima meje in je zato vseobsežen« (str. 48).

Urednik knjige Alojzij Pavel Florjančič je v svojem prispevku nanizal dramske uprizoritve Škofjeloškega pasijona od tiste prve, morda že v postu leta 1715, zagotovo pa leta 1721 do leta 2009, vključno z njihovimi posebnostmi v besedilu ali njenih priredbah za potrebe gledališkega odra. Besedila avtorjev (poleg navedenih še Miha Ješe) se zlijejo v organsko celoto z mojstrsko umetniško fotografijo Zvoneta Pelko in Jureta Nastrana. Fotografska upodobitev dramskega dogajanja na škofjeloških ulicah in trgih leta 2009, dopolnjena z minimalnimi pojasnjevalnimi citati iz originalnega Romualdovega besedila, bralca knjige prevzamejo v toliki meri, da nehote tudi sam postane eden od »igralcev« tega dogajanja.

Škofjeloški pasijon, s konkretnimi napotki za igralce, obenem tudi najstarejša evropska režijska knjiga, kot »ena najstarejših kontinuirano uprizarjanih gledaliških procesijskih pasijonskih iger v Evropi ... čaka na vpis v reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva pri UNESCO« (str. 196). Prepričan sem, da bo knjiga v angleškem in nemškem prevodu slavo Škofjeloškega pasijona dostojno uvrstila v širši kontekst svetovne kulturne dediščine.

Ljubljana, 28. marca 2014

France M. Dolinar
zgodovinar

Pred nami je knjiga, ki je obenem posvetilo in osvetlilo (luč) uprizoritve Pasijona, tega nenehno se dopolnjujočega spominjanja na turbulentne čase skozi Božjo zgodbo, prirejenega za škofjeloški okraj, kar v nadaljevanju poimenujem kot *Genius loci občestva Škofjeloškega pasijona*.

Bolj kot slikovna »zamrznitev« zgodovinske uprizoritve v letu 2009, je s pomočjo sijajne fotografije, ki nas vpelje v dogodek, s sliko panoramsko zaobjete krajine, silhuete Škofje Loke, prikazana harmonična predstavitev srednjeveškega mesta, nad katero »čepi« varuh v podobi fevdalnega gradu. Mestno sliko dopolnjuje vodna površina sotočja obeh rek (Sori), katerih vrtince blaži kip svetnika Janeza Nepomuka na mostu. Ko nas predrami drzni, a simbiozni preplet procesije, ki ga telesno in nazorno spremljajo kriki in zatajena bolečina Jezusovega trpljenja v Božji zgodbi s trpljenjem ljudstva, njegovimi (pra)strahovi, bojem z smrtno boleznijo (kugo), pomanjkanjem, revščino a upanjem, vemo da bomo združeni vsak zase peli hvalnico Bogu.

Knjiga, tako kot pasijon, impresivno sledi toku misli o troedinosti človekove eksistence na tem in na onem svetu, o Odrešeniku, ki je zaradi človeka prišel k njemu in o svetem Duhu, ki ureja občestvena razmerja.

Obsežno in temeljito razmišljanje z naslovom Med svetlobo večnosti in barvami tradicij lucidno in temeljito razgrne menjavo tragičnega, tragikomičnega in komedijskega v uprizarjanjih, v katerih se individuum, družina, stan in krajevno občestvo spopadajo s spominom in z zaupanjem v tradicijo.

Le ta, tradicija kot trajni premislek, spomin in pater Romuald kot genius loci, so okvir za transkripcijo Jezusovega trpljenja v slike njegovega časa in škofjeloškega okolja. Le pater Romuald je bil poznavalec ljudi, njihovih sposobnosti in je ob zaupanju do občestva znal združiti posameznika v skupnost in ritual dogodka in tako zgodovinsko zgodbo uravnotežiti in oplemenititi z značilnimi motivi in dodatki k biblijski Besedi.

Od tu naprej je bila potrebna le rast in tradicija, ki je nihala od polnega navdušenja za pripravo pasijona ob postnem času, do skromnejših uprizoritev. Odnos